

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Athanasii Kircheri Fvldensis Bvchonii E Soc. Iesv. Prodromvs Coptvs Sive Aegyptiacvs

Kircher, Athanasius

Romae, 1636

Caput I. De etymo vocis Coptos. Coptos non ab Ægypto, nec Chibt, sed ab Vrbe Copto deriuatur[...]. Arabicum, Item [...] Mesra quid propriè significant. differentia inter [...]. Æthiopica vox Gobzo ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-12784

CAPIT I

De Etymo vocis Coptos .

ETymorum, vocumq; peregrinarum perperam intellectarum imperitam explicacionem magnis passim erroribus scriptores implicuisse, vt alia multa eruditorum monumenta, ita & illi demonstrant, qui vocem κόπτος, in rerum diuersarum sententiam distraxerunt.

Atque ij quidem, qui hoc vocabulum, κόπτος, idem esse volunt cum voce (Aegyptus) frigidis sanè coniecturis fulti, exiguos monstrant, vt postea videbimus in Arabicæ, & Coptæ linguæ cognitione progressus. Alij vero, qui eius etymon ab eo Rege, qui primus Mithraim, Aeriã aut Oceaniam antiquis dictam, Aegypti nomine insigniuit, quemq; Aegyptij, teste Leone Africano, vulgari lingua Chibth appellant, deducere volunt, eo longius à vero aberrant, quanto inter Coptos, & Chibth maior censenda est differentia: Alij denique qui totius vocis huius ἐτυμολογίαν ab vrbe Coptos deriuant, præ reliquis videntur, ita loqui fas sit, κοπιέειν. Veruntamen cum singulis iam recensitis opinionibus, rationes vtrunque non incongruè occurrant; visum fuit eas hic ad examen reuocare, vt eorum rationibus & argumentis primo

Koptos non deriuatur à voce Aegyptus.

Neque ab Aegypto primo Rege quem Chibth appellant.

Ioannes Leo Africanus l. 8.

Koptos ab Vrbe Copto deducitur.

8 Cap. I. De Etymo Coptos.

trutinatis, quid de singulis sentiendum, statuendumq; sit, patefiat.

Primi itaque qui (*Ἡ κόπτος*) cum voce (Aegyptus) passim confundere solent; aliam opinionis suæ rationem non adducunt, nisi solam affinitatem, quam vox Arabica *قبطى* Kopti, & Copta vox *γύπτιος*, aut *γέπτιος*, tum sono, tum significatione obtinent ad vocem (Aegyptus) Verum hocce infirmo fundamento inniti, nemo non videt. Nam si dicta vocabula paulò pensiculatiùs discutiantur, affinia quidem ea, & *ὁμόφωνα*; non *ὁμόνυμα* esse reperientur. Nam ijs, qui vel extremis labris, dictarum linguarum elementa degustarunt, compertum esse existimo; hanc vocem *γύπτιος* hoc loco propriè Aegyptum, nec lingua Copta; nec *قبطى* (Kopti) Arabica significare. Cum Aegyptum Coptitæ propriè denotent per dictionem *χίμι*; quemadmodum eandem per dictionem *مصر* (Mesra) significant Arabes; patent hæc luculenter ex Onomastico nostro Copto-arabico; cuius Author, quodocunque rerum ad Coptitas pertinentium titulos in Onomastico dicto Copto-arabice ponit; nequaquam Mesra, vel *χίμι*, quibus verbis ceteroquim Aegyptum propriè dictam indicat, utitur. Sed *μετγύπτιος* & *قبطى* Copti, queis nil aliud nisi Coptorum, seu Coptitarum in Aegypto sectam vult significare. Sic titulus

Coptitæ
Aegyptū
proprio
nomine
chémi, &
Arabes
Mesra.

tulus *ναβουμμελγυπτιος* Menses Copticos, non Aegyptios denotat. Cui & arabica versio consonat; quæ dictum Copticum interpretatur *الشهور القبطية* hoc est menses Copticos. non *الشهر المصرين* videlicet menses Aegyptios. Pariratione Onomasticon Copto-arabicum numeros Coptitarum, non appellat *πιαριτμοςχημι* hoc est numerum Aegyptium; sed *πιαριτμοςνγυπτιος* seu numerum Copticum. Vti & Arabes *الجساب القبطى*. Multa similia thesaurum linguæ Coptæ volenti occurrent; *χημι* itaque etymo deducto à primo Aegypti cultore Chamo Noëmi filio, siquidem Beroso credimus, propriè lingua Copta Aegyptum significat; Quemadmodum in Arabica lingua *مصر* Mesra, à Misraim Chami filio deducto nomine; Priori subscribit Plutarchus libro de Osiride, & Iside in quo Aegyptum antiquis sæculis *χημιαν*, hoc est vas *μυαίγσεια*, à nigrore nimirum & pinguedine terræ vocatam ait. Posterius, Arabes, Chaldæi, Syri, Aethiopes, Armeni, Persæ, omnes deniq; Orientales populi communi consensu asseuerant. *γυπτιος* vero & *قبطى* Kopti, propriè ab vrbe Coptos, Originem deduxere. Vnde & linguam Coptam, & si eandem cum antiqua Aegyptia faciamus, negamus tamen à voce Aegyptus eam deriuatam, sed ab vrbe Coptus, & non secus ac Latinam linguam à principe vrbe Roma, Ro-

Niabotme meggiptios.

Alfchahur elKapihe. Alfchabitur almeffiu.

Piaritmos nichemi.

Alhhefab elKopti.

Chemi deriuatur à Chamo, & Mesra à Misraim eius filio.

Plutarchus l. de Osir. & Iside.

Menses Aegyptiorum antiquorum & lingua eorum ab vrbe Coptana vocatur Copta; sicuti Menses & lingua Latinorum ab vrbe Roma dicitur Romana.

Coptos &
Cophthos
non sunt
idem.

Cophthi
qui dicantur.

Coptos
non deri-
uatur à
Chibth.

manam, aut Indicam à Mexico, Mexicanam dictam asserimus. Notandus hic error quidam, in quem cum plurimi ex non infimis Authoribus inciderint, eum nequaquam dissimulandum censuimus, est autem iste, quod *κόπτος*, & *κόφθος* passim imperitè confundant; cum tamen tantum absit ut ea nomina idem sint, ut etiam toto cælo diuersa reperiantur. de Copto paulò ante dictum est, de quo & in sequentibus fusius dicemus. *κόφθος* vero nihil aliud est, quam à Mahumetanis confictum vocabulum, quo Christianos Aegyptios, seu Monachos aliosq; religiosæ vitæ sectatores Cophthos, quasi dicas incisos, per contemptum appellare solent, quæ diligenter notanda sunt. nec enim *κόφθος* apud prisicos Authores vnquã me legissè memini. Sed nos his notatis, eo vnde digressi sumus reuertamur. Porro alij qui vocem Coptos. à primo Rege Aegypto, quem vernacula lingua Chibth appellant, deriuare conantur, non minus quam priores decipiuntur; Cum illud vocabulum Chibth, quo in vulgari Arabico Idiome Aegyptum significant, aliam deriuationem nesciat, quam eam, quam à Græcis, Romanis, alijsq; exteris gentibus hausit. Nam Aegyptij, cum regnum suum magno hominum commercio frequentatum viderent, eamq; Aegyptum passim nuncupari animaduertent consimili nomine

mine Aegyptum, Chibth appellare cæperunt. Vnde nulla ratione concedendum est; $\gamma\upsilon\omega\tau\iota\omicron\varsigma$, & Chibth & si affinia, eadem esse, vti diximus. Cum & etymo, & pronunciatione differant. Nam si ijs qui aliquam huius linguæ notitiam in Aegypto ab ipsis Coptitis instructi hauserunt credimus, hoc vocabulum $\gamma\upsilon\omega\tau\iota\omicron\varsigma$, v in ou mutato, $\gamma\upsilon\upsilon\omega\tau\iota\omicron\varsigma$, non $\gamma\upsilon\omega\tau\iota\omicron\varsigma$ pronunciandum esset; quod & in Aethiopum libris quoque observatur. qui à vicinis Coptitis instructi, Aegyptū alio nomine non appellant, nisi $\rho\omicron\gamma\lambda\prime\gamma\prime\eta\lambda\prime$ Medura gobzo. hoc est terram Aegypti. Quæ cum ita sint optimè ipsi sentiunt, qui huius Etymon à Copto celeberrima olim Aegypti vrbe, & Thebaidos metropoli deducunt. Hæc enim est à qua Coptitæ eorumq; lingua nomē inuenit, vti ante insinuauimus. Fuit autem hæc vrbs Coptos (quæ & Cana Ramusio dicitur) Ptolomæo teste Nomi Coptici metropolis sub 26 latitudinis gradu, & longitudinis 62 sita: cuius quoque meminere Fl. Iosephus & Aegesippus. Strabo eam Thebaidos caput, Arabum & Aegyptiorum commune appellat emporium, verba eius hic addere libuit. *Post Veneris inquit Templum est Isidis fanum, deinceps sunt ea quæ Typhonia vocantur, & fossa quæ Coptum desert communem Arabum, & Aegyptiorum urbem; deinceps est Isthmus in rubrum mare porrectus, iuxta Bere-*

Ab vrbe Copto de riuatio horū nominū defumenda.
F. Ios. l. 4. c. 11. de bell. Iud.
Aegesipp. l. 4. c. 35. Cedrenus.
Ptolomæus c. 35.
Situs vrbis Coptanæ.
Strabo l. 17

nicen urbem, quæ quanquam sine portu est, tamen propter opportunitatem Isthmi idonea diuersoria habet: dicunt Philadelphum primò hanc viam exercitu aperuisse, cum aquis ea careret, ac diuersoria constituisse, tam pedibus iter agentibus, quam Camelis; Idq; effecisse, quoniam rubrum mare difficulter nauigaretur, præsertim ex intimo recessu. Enimuero experientia vtilitatem maximam demonstrauit, atque nunc omnes Indicæ & Arabicæ merces, ac Aethiopicæ etiam, quæ Arabico sinu aduehuntur, Coptum deferuntur, istarum rerum emporium. Non procul à Berenice est Muris statio, quæ vrbs nauale habet. A Copto quoque non multum abest Apollinis Ciuitas, quarum duæ vrbes Isthmum terminantes vtrunque sunt. Sed Coptus & Muris statio nunc excellunt, ijsq; omnes vtuntur. Hæc de vrbe Coptos Strabo.

Plinius l. 5.
c. 9.

Plutarchus
l. de Osiride
& Iside cir-
ca mediū.

Coptos
Isidis tē-
pore cele-
bris.

Plinius inter cæteros Aegypti nomos, seu præfecturas, vrbs Nomiq; Coptitis quoq; meminit. Plutarchus plurimis iu locis huius mentionem facit. Isidem enim cum Osiridem maritum à Typhone interfectum audisset, hic lugubri veste indutam, tonsisq; capillis nunquam satis Osiridis quærendi initium fecisse. Isis, inquit, hæc audiens protinus capillos suos tondet, & lugubrem stolam induit. ex quo vrbi Coptos adhuc nomen manet, tamen si alij hoc nomine priuationem denotent. Nam *κόπτεω* priuare significat. Citato quoque libro

libro Coptitas, ait, certis quibusdam solemnibus Asinum præcipitare solitos, & homines rufos infectari, eo quod, qui Osiridem occidit, Typhon, rufo & Asinino colore fuisse tradatur. In Copto quoque Hori simulacrum altera manu Typhonis pudenda tenens Coptitas coluisse, idem Plutarchus author est. Fanum seu adytum Isiacum, ad quod magni hominum vtriusque sexus oraculis consulendi gratia fieri concursus solebant, Copti quoque extitisse tradit Pausanias in Phocicis. *Τότε αὐτὸ ἡ Ρωμαίων εἰς ἐπιπέτεα τοῦ Αἴγυπτου, ἀνδρα ἕνα χρέμασιν ἀναπέσαντα εἰς τὸ ἄδυτον κατὰ πύλας τῆς Ἰσίδος τὸ ἐν Κόπτῳ καὶ ὁ ἐκπεμφθεὶς ἀγέσθηκε μὲν ἐκ τῆς Ἀδύτης, διηγνησάμενος δὲ ὅποσα ἐθεάσατο, καὶ τῶν ἀντίκα ἐπυθασόμενος τῆς αὐτῆς. Εὐ ἰρσο, inquit, tempore Romanum hominem qui Aegyptum Prouinciā obtinebat, quendam mercede conductum, iussisse Isidis adytum, quod Copti erat, intrare, rediisse illum mox, at quæ conspexerat, exposuisset, è vita discessisse. Coptitas studiosos quoque Crocodilorum cultores ex Plutarcho tradit Volateranus. Vinum Thebaicum, maxime quod circa Coptum nascitur, ijs qui calidioribus morbis infestantur, commendatur ab Athenæo in dipnosophisticis. Cui adstipulatur Geographia Arabica, quæ vinum & fructus Coptenses commendat his verbis. فنقول أن من مغار الرقيم الى جب حليمة خمسة وثلاثون ميلا*

Plutarchus
cit. loc.

Coptitas
præcipi-
tant Asinū
ex odio in
Typhonē.

Plutarchus
cit. loc.

Hori simu-
lacrum Co-
pti quale.

Fanū Isia-
cū Copti
celebre.

Pausanias
in Phocicis

Coptitas
crocodi-
lorum cul-
tores.

Volateran.
de Aegypto
l. 1.

Vinū Co-
pticū bo-
nū febrien-
tibus.

Athenens
in dipno-
soph. l. 2.
circa finē.

Geograph.
Arabica
p. 3. cli. 2.

ميلًا ومن جب حليمة الى وادي بحيل خمسة
 وثلاثون ميلًا ومن وادي بحيل الى جب الميدان
 خمسة وثلاثون ميلًا ثم الى مرج الشيخ ثلاثون
 ميلًا ثم الى القويطة عشرون ميلًا كان به خمـ
 ر

Phencul en men maagraletraquim ala giabb ha-
 limeth chams votolatum milan, vamen Giabh-
 halimeth ala vaadinahhil chams voatoltun mi-
 lan omen vaadinahhil elagiab el milan chams
 voatholtun milan thom ala marabh elscheich
 tholtun milan tfom ala elcopto haschrun milan
 kana beh chams vtamar ketir.

*Dicimus itaque quod à Maaralraqim vsq; ad hab-
 halimta quindecim milliaria. hincq; ad Vadinahhil
 totidem; & à Vadinahhil ad habalmidan totidem.
 ad Marabh verò antiquam tredecim milliaria, sicuti
 hinc ad Kuopte in qua vinum & fructus seu palma
 multa, tredecim milliaria similiter computentur.*

*Vinum Co-
 ptum, &
 fructus Co-
 ptani boni.*

*Celebri-
 tas vrbis
 Coptæ, &
 antiquitas
 eius.*

Atque ex hisce & similibus fusè allegatis testi-
 monijs patet, Coptum urbem cum ob rerum
 copiam situsq; opportunitatem; tum ob famosa
 deorum Aegyptiorum delubra, & adyta, in
 quibus Sacerdotes passim Mithræ, aut Serapi-
 dis consulendi gratia morabantur, ob festa de-
 nique frequentia in Isidis, Osiridis, aut Sera-
 pidis honorem ibi celebrari solita, urbem fuisse

anti-

antiquissimam , atque post Thebas à quibus non procul distabat , totius Aegypti celeberrimam : quamvis hodierno tempore nimia vetustate collapsæ , bellorumq; iniuria destructæ , ut ab ijs , qui Aegyptum lustrarunt , fide dignissimis viris percepi , vix ruinas reperias . Cæterum qui plura de situ Copti vrbis desiderat , consulat syntagma primum apparatus nostri hieroglyphici ; in quo Veteris hodiernæq; Aegypti chorographiam vnà cum singulorum Nomorum , Urbiumq; celebrium exacta descriptione , reperiet . Atque hæc de Etymo Urbis Coptensis sufficiant . Nunc ad Coptitas eorumque instituta progrediamur .

